بِسۡمِ اللّٰہِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیۡمِ ۝۱

ജുമുഅ: ഖുത്ബ സംഗ്രഹം 12.11.2021

സയ്യിദുനാ ഹദ്റത് അമീറുൽ മുഅ്മിനീൻ ഖലീഫത്തുൽ മസീഹ് അൽഖാമിസ് (അയ്യദഹുല്ലാഹ്)

യു.കെ.യിലെ ഇസ്‌ലാമാബാദിലുള്ള മസ്ജിദ് മുബാറക്കിൽ നിർവഹിച്ചത്.

ഹദ്റത്ത് ഉമറുബ്നുൽ ഖത്താബ്(റ)ന്റെ സ്തുത്യർഹമായ ഗുണവിശേഷങ്ങളുടെ വിവരണങ്ങൾ

اَشْهَدُ اَنْ لَّا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهٗ وَرَسُوْلُهٗ اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ ○ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ○ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ○ اَلرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ○ مٰلِكِ يَوْمِ الدِّيْنِ ○ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ نَسْتَعِيْنُ ○ اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيْمَ ○ صِرَاطَ الَّذِيْنَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوْبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّآلِّيْنَ ○

കഴിഞ്ഞ ഖുത്ബകളിൽ ഹദ്റത്ത് ഉമർ(റ)നെ കുറിച്ചായിരുന്നു അനുസ്മരിച്ചിരുന്നത് .ഇന്നും അത് തന്നെ തുടരുന്നതാണ്.

ഹദ്റത്ത് ഹഫ്സ(റ) ഒരിക്കൽ തന്റെ പിതാവായ ഹദ്റത്ത് ഉമർ(റ)നോട് പറഞ്ഞു: അല്ലാഹു താങ്കൾക്ക് ഉപജീവന മാർഗങ്ങൾ വിശാലമാക്കി തന്നിരിക്കുന്നു. വിജയങ്ങളും നൽകി. യഥേഷ്ടം സമ്പത്തും നൽകിയിരിക്കുന്നു. എന്നിട്ടും താങ്കൾ എന്തുകൊണ്ടാണ് മാർദവമുള്ള ഭക്ഷണം കഴിക്കാത്തത്. എന്തുകൊണ്ടാണ് താങ്കൾ മാർദവമുള്ള വസ്ത്രം ധരിക്കാത്തത്? ഹദ്റത്ത് ഉമർ(റ) പറഞ്ഞു: എനിക്ക് കഴിയുന്നിടത്തോളം ഞാൻ റസൂലുല്ലാഹി(സ) ന്റെയും അബൂബക്കർ(റ)ന്റെയും ജീവിതത്തിലെ പ്രയാസങ്ങളിൽ ഭാഗഭാക്കാകുന്നതാണ്. ഒരുപക്ഷേ അവർ ഇരുവരുടെയും സൗഖ്യ ജീവിതത്തിലും ഭാഗഭാക്കായേക്കാം.

ഹദ്റത്ത് ഇക്രിമ ബിൻ ഖാലിദ്(റ) വിവരിക്കുന്നു: മറ്റു ചിലരും ഹദ്റത്ത് ഉമർ(റ) നോട് പറഞ്ഞു: അങ്ങ് കുറച്ചു കൂടി നല്ല ഭക്ഷണം കഴിക്കുകയാണെങ്കിൽ സത്യത്തിന് വേണ്ടിയുള്ള പ്രവർത്തനത്തിൽ അങ്ങ് കുറേക്കൂടി ശക്തനാകുന്നതാണ്. ഹദ്റത്ത് ഉമർ(റ) പറഞ്ഞു: ഞാൻ നബി(സ) ന്റെയും അബൂബക്കർ(റ)ന്റെയും മാർഗം ഉപേക്ഷിക്കുകയാണെങ്കിൽ എനിക്ക് അവർ രണ്ട് പേരെയും ലക്ഷ്യസ്ഥാനത്ത് വെച്ച് കണ്ടുമുട്ടാൻ കഴിയില്ല.

ഹദ്റത്ത് മുസ്‌ലിഹ് മൗഊദ്(റ) പറയുന്നു: വിപത്തിന്റെ സമയത്ത് ഒന്നിലധികം കറികൾ ഉപയോഗിക്കരുതെന്ന നിർദേശം നബി(സ) നൽകിയിരുന്നു. ഒരിക്കൽ ഉമർ(റ)ന്റെ മുമ്പിൽ സ്വർക്കയും, ഉപ്പും വെച്ചപ്പോൾ രണ്ട് കറി എന്തിനാണ് വെച്ചതെന്ന് അദ്ദേഹം ചോദിക്കുകയുണ്ടായി. വാസ്തവത്തിൽ നബി(സ) യോടുള്ള ഉമർ(റ)ന്റെ അതിരറ്റ സ്നേഹത്തിന്റെ ഉദാഹരണമാണിത്. ഹദ്റത്ത് മുസ്‌ലിഹ് മൗഊദ്(റ)വും തഹ്‌രീക് ജദീദിന്റെ വിളംബരം നടത്തിയപ്പോൾ ജമാഅത് അംഗങ്ങൾ തങ്ങളുടെ ചെലവുകൾ ചുരുക്കി ചന്ദ: നൽകുന്നതിനുവേണ്ടി ഇന്ന് മുതൽ ഓരോരുത്തരും ഒരു കറി ഉപയോഗിക്കുകയുള്ളൂ എന്ന് തീരുമാനമെടുക്കണം എന്ന് ആവശ്യപ്പെട്ടിരുന്നു. അല്ലാഹുവിന്റെ അനുഗ്രഹത്താൽ ഇന്ന് അവസ്ഥകൾ വ്യത്യസ്തമാണ് അതുകൊണ്ട് ഈ നിബന്ധന ഇല്ല. എങ്കിലും അമിതവ്യയം പാടുള്ളതല്ല.

وَالَّذِيْنَ اِذَآ اَنْفَقُوْا لَمْ يُسْرِفُوْا وَلَمْ يَقْتُرُوْا وَكَانَ بَيْنَ ذٰلِكَ قَوَامًا ۝۶۸

എന്ന ആയത്ത് വിശദീകരിച്ചുകൊണ്ട് ഹദ്റത്ത് മുസ്‌ലിഹ് മൗഊദ്(റ) പറയുന്നു: ആരെങ്കിലും അബ്ദുറഹ്മാൻ അഥവാ അല്ലാഹുവിന്റെ ദാസൻ ആകാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നുവെങ്കിൽ അയാൾ തന്റെ സമ്പത്ത് ചെലവഴിക്കുമ്പോൾ രണ്ട് കാര്യങ്ങൾ ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതാണ്. ഒന്ന് തന്റെ സമ്പത്തിൽ അമിതവ്യയം അരുത്. രണ്ട് അയാളുടെ ഭക്ഷണം ശക്തിയും ബലവും, ശരീരത്തെ നിലനിർത്തുന്നതിനു വേണ്ടിയും വസ്ത്രം ധരിക്കുന്നത് ശരീരം മറക്കുന്നതിനും സംരക്ഷിക്കുന്നതിനും വേണ്ടിയും ആയിരിക്കണം. ഒരിക്കൽ ഹദ്റത്ത് ഉമർ ശാമിലേക്ക് പോയി. അവിടെ ചിലർ പട്ടു വസ്ത്രം ധരിച്ചിരിക്കുന്നത് കണ്ടപ്പോൾ അദ്ദേഹം അനിഷ്ടം പ്രകടിപ്പിക്കുകയുണ്ടായി. അപ്പോൾ അവരിൽ ഒരു സ്വഹാബി ആ വസ്ത്രത്തിനടിയിൽ ധരിച്ചിരിക്കുന്ന കട്ടിയുള്ള പരുക്കൻ പരുത്തി വസ്ത്രം കാണിച്ചു കൊണ്ട് പറഞ്ഞു: ഞങ്ങൾ പട്ടു വസ്ത്രം ധരിക്കുന്നത് ഞങ്ങൾക്ക് ഇഷ്ടമായത് കൊണ്ടല്ല മറിച്ച് രാഷ്ട്രീയപരമായ കാരണങ്ങൾ കൊണ്ടാണ് അത് മാറ്റിയത്. ഇവിടെയുള്ളവർ പ്രൗഢിയിൽ കഴിയുന്ന നേതാക്കന്മാരെയാണ് ചെറുപ്പം മുതൽ കണ്ടു ശീലിച്ചിരിക്കുന്നത്.

ഹദ്റത്ത് ഉമർ(റ) പ്രകടനപരതക്കും, വസ്ത്രങ്ങളിലെ ആഢ്യത്വത്തിനും എത്രത്തോളം എതിരായിരുന്നുവെന്നാൽ പരാജിതരായ ശത്രുക്കൾ അത്തരത്തിലുള്ള വസ്ത്രങ്ങൾ ധരിച്ചു മുന്നിൽ വരുന്നത് പോലും ഇഷ്ടപ്പെട്ടിരുന്നില്ല. തുസ്തർ വിജയ സമയത്ത് പേർഷ്യൻ സൈന്യാധിപനായിരുന്ന ഹുർമുസാനെ പട്ടുവസ്ത്രം ധരിപ്പിച്ചു ഉമർ(റ)ന്റെ മുന്നിൽ കൊണ്ടു വന്നു. ഹദ്റത്ത് ഉമർ(റ) പറഞ്ഞു: ഞാൻ തീയിൽ നിന്നും അല്ലാഹുവിൽ അഭയം തേടുന്നു. അയാളുടെ മിനുമിനുത്ത വസ്ത്രവും ആഭരണങ്ങളും മാറ്റിയപ്പോൾ ഉമർ(റ) അയാളോട് സംസാരിക്കുകയുണ്ടായി.

ഹദ്റത്ത് ഉമർ(റ)ന്റെ വിനയവും തഖ്‌വയും ഈ രിവായത്തിൽ നിന്ന് മനസ്സിലാക്കാൻ സാധിക്കുന്നതാണ്. ഹദ്റത്ത് ഉർവ ബിൻ സുബൈർ നിവേദനം ചെയ്യുന്നു: ഞാൻ

ഉമർ ബിൻ ഖത്താബിനെ തോളിൽ വെള്ളം നിറച്ച പാത്രവുമായി കാണാനിടയായി. ഞാൻ പറഞ്ഞു: അമീറുൽ മുഅ്മിനീൻ താങ്കൾ അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നത് ഉചിതമല്ല. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: വിവിധ സമൂഹങ്ങളിൽ നിന്നുള്ള സംഘങ്ങൾ അനുസരണവും കീഴ്വണക്കവും പ്രകടിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് എന്റെ മുന്നിൽ വന്നപ്പോൾ എന്റെ മനസ്സിൽ അഹങ്കാര ചിന്തയുണ്ടായി. അതുകൊണ്ട് ആ ചിന്ത ഇല്ലാതാക്കാൻ വെള്ളം നിറച്ച ഈ പാത്രങ്ങൾ എടുക്കാമെന്ന് കരുതി.

മുസ്ലിഹ് മൗഊദ്(റ) വിവരിക്കുന്നു: ഒരിക്കൽ ഉമർ(റ) ഹജ്ജ് ചെയ്ത് തിരിച്ചു വരുമ്പോൾ ഒരു മരത്തിനടുത്ത് നിന്നുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു: ഒരു കാലമുണ്ടായിരുന്നു അന്ന് ഞാൻ എന്റെ ഒട്ടകങ്ങളെ മേച്ചിരുന്നു. ഒരിക്കൽ ഞാൻ ഒട്ടകം മേച്ചു ക്ഷീണിച്ചപ്പോൾ ഈ മരത്തിന് താഴെ കിടന്നു. അതുകണ്ട എന്റെ പിതാവ് എന്നെ നല്ലപോലെ മർദിക്കുകയുണ്ടായി. ഇന്ന് ലക്ഷക്കണക്കിന് ആളുകൾ എന്റെ നിർദേശാനുസരണം ജീവൻ നൽകാൻ തയ്യാറാണ്. തിരുനബി(സ)നെ സ്വീകരിച്ചതുകൊണ്ടാണ് അല്ലാഹു എനിക്ക് ഈ സ്ഥാനം നൽകിയത്.

ഹദ്റത്ത് മുസ്ലിഹ് മൗഊദ്(റ) പറയുന്നു: നോക്കുക, ഒട്ടകം മേച്ചു നടന്നിരുന്ന ആൾക്ക് രാജാധികാരവുമായി എന്തു ബന്ധം ? എന്നാൽ അദ്ദേഹം ചെയ്തു കാണിച്ച കാര്യങ്ങൾക്ക് മുമ്പിൽ ഇന്ന് ലോകം തല കുനിക്കുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ രാഷ്ട്രീയ മികവിനെ അവർ പ്രകീർത്തിക്കുന്നു.

ഇനി നോക്കുക, ഹദ്റത്ത് അബൂബക്കർ(റ) അദ്ദേഹം നിസ്സാരനായ ഒരു കച്ചവടക്കാരനായിരുന്നു. എന്നാൽ അദ്ദേഹത്തിന് ഇത്രമാത്രം ബുദ്ധിയും ചിന്താ വൈഭവവും എവിടെ നിന്നു കിട്ടി എന്നതിൽ ലോകം അത്ഭുതപ്പെടുന്നു. ഞാൻ പറയുന്നു: അവർക്ക് വിശുദ്ധ ഖുർആനിൽ നിന്നാണ് എല്ലാം കിട്ടിയത്. അവർ വിശുദ്ധ ഖുർആനിൽ വിചിന്തനം ചെയ്തു. അതുകൊണ്ട് ലോകത്തിലുള്ളവർക്ക് കിട്ടാത്തത് അവർക്ക് ലഭ്യമായി. കാരണം വിശുദ്ധ ഖുർആനാകുന്ന ആയുധംകൊണ്ട് ഹൃദയത്തെ മിനുക്കുകയാണെങ്കിൽ ലോകത്തിലെ സകല ജ്ഞാനങ്ങളും അതിൽ ദർശിക്കാൻ സാധിക്കുന്നതാണ്. അതു മുഖേന ആർക്കും തടഞ്ഞു വെക്കാൻ സാധിക്കാത്ത വിധം ജ്ഞാനങ്ങൾ അയാളുടെ ഹൃദയത്തിലേക്ക് ഇറക്കപ്പെടുന്നതാണ്. ആയതിനാൽ ഓരോ വ്യക്തിയും വിശുദ്ധ ഖുർആൻ പഠിക്കാനും, അതിൽ വിചിന്തനം നടത്താനും ശ്രമിക്കേണ്ടതാണ്.

ഹദ്റത്ത് ഉമർ(റ)ന്റെ വിനയത്തെയും, താഴ്മയെയും സംബന്ധിച്ച് ഇങ്ങനെയും ഒരു നിവേദനം കാണപ്പെടുന്നു, ജുബൈർ ബ്നു നഫീർ നിവേദനം ചെയ്യുന്നു: ഒരു സംഘം ഉമർ ബ്നു ഖത്താബിനോട് പറഞ്ഞു: അമീറുൽ മുഅ്മിനീൻ, അല്ലാഹുവാണെ, ഞങ്ങൾ താങ്കളേക്കാൾ നീതി ചെയ്യുന്നവനും, സത്യം പറയുന്നവനും, കപടവിശ്വാസികളുടെമേൽ കാഠിന്യം പ്രവർത്തിക്കുന്നവനുമായി മറ്റാരെയും കണ്ടിട്ടില്ല. ഔഫ് ബ്നു മാലിക് പറഞ്ഞു: അല്ലാഹുവാണെ, ഞങ്ങൾ നബി(സ)ക്ക് ശേഷം ഉമറിനെക്കാളും ഉത്തമനായി അബൂബക്കർ(റ)നെ കണ്ടിരിക്കുന്നു. ഉമർ(റ) പറഞ്ഞു: ഔഫ് പറഞ്ഞത് സത്യമാണ്. അല്ലാഹുവാണെ, അബൂബക്കർ(റ) കസ്തൂരിയുടെ സുഗന്ധത്തെക്കാൾ പരിശുദ്ധനാകുന്നു. ഞാനാകട്ടെ എന്റെ വീട്ടിലെ ഒട്ടകങ്ങളെക്കാൾ വഴിതെറ്റിയവനാകുന്നു.

സ്വഹീഹ് മുസ്ലിമിൽ നിന്നുള്ള നിവേദനം: ഹദ്റത്ത് അബൂ ഹുറൈറ(റ) പറയുന്നു: ഞാൻ റസൂൽ(സ)യുടെ അരികിൽ ഇരിക്കുകയായിരുന്നു. ഹദ്റത്ത് അബൂബക്കർ, ഹദ്റത്ത് ഉമർ തുടങ്ങിയവരും ഉണ്ടായിരുന്നു. റസൂൽ(സ) ഞങ്ങൾക്കിടയിൽ നിന്ന് എഴുന്നേറ്റ് പോയി. നബി(സ) തിരിച്ചു വരുന്നതിൽ വൈകിയപ്പോൾ ഞാൻ അസ്വസ്ഥനായി. ഞാൻ റസൂൽ(സ)നെ അന്വേഷിക്കാൻ പുറപ്പെട്ടു. അങ്ങനെ ഒരു തോട്ടത്തിൽ വെച്ച് നബിയെ കണ്ടു. നബി(സ) തന്റെ രണ്ട് ചെരിപ്പുകൾ എനിക്ക് തന്നിട്ട് പറഞ്ഞു: ഈ തോട്ടത്തിന് പുറത്തു വെച്ച് ആരെങ്കിലും ആരാധനക്കർഹൻ അല്ലാഹുവല്ലാതെ മറ്റാരുമില്ലെന്ന് സാക്ഷ്യം വഹിക്കുകയും ഹൃദയാത്മനാ അതിൽ വിശ്വസിക്കുകയും ചെയ്യുന്നെങ്കിൽ അയാൾക്ക് സ്വർഗത്തിന്റെ സുവാർത്ത നൽകുക. അങ്ങനെ ഞാൻ പോയപ്പോൾ ഏറ്റവും ആദ്യം കണ്ടത് ഹദ്റത്ത് ഉമറിനെയാണ്. അദ്ദേഹം എന്നെ നബി(സ)യുടെ അടുക്കലേക്ക് തിരിച്ചയച്ചു. അദ്ദേഹവും എന്റെ പുറകെ നബി(സ)യുടെ അടുക്കലെത്തി. ഉമർ പറഞ്ഞു: യാ റസൂലല്ലാഹ്, അങ്ങനെ ചെയ്യാതിരുന്നാലും കാരണം ജനങ്ങൾ അതിൽ മാത്രം പ്രതീക്ഷയർപ്പിക്കുമെന്ന് ഞാൻ ഭയപ്പെടുന്നു. നന്മയെ സംബന്ധിച്ച കല്പനകൾ പ്രാവർത്തികമാക്കികൊണ്ട് അവർ യഥാർഥ വിശ്വാസികളായി തീരട്ടെ. നബി(സ) അതിനുള്ള അനുവാദം നൽകുകയുണ്ടായി.

ഹദ്റത്ത് സഅദ് ബ്നു വഖാസ്(റ) നിവേദനം ചെയ്യുന്നു: ഖുറൈശികളായ ചില സ്ത്രീകൾ നബി(സ)യോട് ഉച്ചത്തിൽ സംസാരിക്കുകയായിരുന്നു. ഹദ്റത്ത് ഉമർ(റ) വന്നപ്പോൾ അവർ അദ്ദേഹത്തോടുള്ള ഭയം നിമിത്തം എഴുന്നേറ്റ് പർദക്ക് പിന്നിലേക്ക് പോയി.

ഹദ്റത്ത് ആഇശ(റ) നിവേദനം ചെയ്യുന്നു: ഒരിക്കൽ ഹബ്ശയിലെ ഒരു സ്ത്രീ നൃത്തം ചെയ്ത് അഭ്യാസങ്ങൾ കാണിക്കുകയായിരുന്നു. ഞാൻ വന്ന് എന്റെ താടി നബി(സ)യുടെ ചുമലിൽ വെച്ച് അത് കാണാൻ തുടങ്ങി. ഹദ്റത്ത് ഉമർ വന്നപ്പോൾ ജനങ്ങൾ ഓടിപ്പോയി.

ഹദ്റത്ത് ബുറൈദ(റ) വിവരിക്കുന്നു. ഒരു അടിമസ്ത്രീ നബി(സ)ന്റെ മുമ്പിൽ ദഫ് കൊട്ടി പാടുമെന്ന് നേർച്ച നേർന്നിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. നേർച്ച പൂർത്തിയാക്കാൻ നബി(സ) അനുവാദം നൽകി. ഹദ്റത് അബൂബക്കർ, ഉസ്മാൻ അലി എന്നിവർ വന്നു ആ സ്ത്രീ ദഫ് മുട്ടിക്കൊണ്ടിരുന്നു. എന്നാൽ ഉമർ വന്നപ്പോൾ അവർ ദഫ് മുട്ടുന്നത് നിർത്തി വെച്ചു. നബി(സ) പറഞ്ഞു: അല്ലയോ ഉമർ, ശൈത്വാൻ പോലും താങ്കളെ ഭയക്കുന്നു.

ഹദ്റത്ത് അബ്ദുല്ലാഹ് ബ്നു ഉമറിൽ നിന്ന് നിവേദനം , നബി(സ) പറഞ്ഞു: അല്ലാഹു ഉമറിന്റെ നാവിൽ നിന്നും

ഹൃദയത്തിൽ നിന്നും സത്യം പുറപ്പെടുവിക്കുന്നു.

ഹദ്റത്ത് ഇബ്നു അബ്ബാസ്(റ) തന്റെ സഹോദരൻ ഫള്ലിൽ നിന്നും നിവേദനം ചെയ്യുന്നു. ഞാൻ നബി(സ) ഇപ്രകാരം പറയുന്നതായി കേട്ടു: ഞാൻ ഇഷ്ടപ്പെടുന്നിടത്ത് ഉമർ എന്റെ കൂടെ ഉണ്ടാകുന്നു. അദ്ദേഹം ആഗ്രഹിക്കുന്നിടത്ത് ഞാനും അദ്ദേഹത്തോടൊപ്പം ഉണ്ടാകുന്നു. എനിക്ക് ശേഷം ഉമർ ബ്നു ഖത്താബ് ഉണ്ടാകുന്നിടത്ത് സത്യം അദ്ദേഹത്തോടൊപ്പം ഉണ്ടായിരിക്കും

ഹദ്റത്ത് മുസ്‌ലിഹ് മൗഊദ്(റ) വിവരിക്കുന്നു: ഉടമ്പടി ലംഘിച്ചത് കാരണം മക്കക്കാരുമായി ഏറ്റുമുട്ടുന്നതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് നബി(സ) അഭിപ്രായം ആരാഞ്ഞപ്പോൾ റസൂൽ(സ) യുടെ സംരക്ഷണത്തിനുവേണ്ടി നിഷേധികളുമായി യുദ്ധം ചെയ്യാൻ എല്ലാ ദിവസവും ദുആ ചെയ്യാറുണ്ടായിരുന്നെന്ന് ഉമർ(റ) മറുപടി നൽകി. നബി(സ) പറഞ്ഞു: യഥാർഥ കാര്യങ്ങൾ ഉമറിന്റെ അധരത്തിൽ നിന്നും കൂടുതലായി നിർഗമിക്കുന്നു.

ഹദ്റത്ത് അനസ്(റ) നിവേദനം ചെയ്യുന്നു: റസൂൽ(സ) സ്വഹാബാക്കളോടൊപ്പം ഇരിക്കാറുണ്ടായിരുന്നു. അവരിൽ അബൂബക്കറും ഉമറും ഉണ്ടാകുമായിരുന്നു. അബൂബക്കറും ഉമറും ഒഴികെ ആരും തന്നെ തങ്ങളുടെ ദൃഷ്ടി തിരുനബി(സ)യുടെ നേർക്ക് ഉയർത്തിയിരുന്നില്ല. ഇവർ രണ്ടുപേരും നബി(സ)യെ നോക്കുകയും പുഞ്ചിരിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു. നബി(സ)യും ഇവരെ നോക്കുകയും പുഞ്ചിരിക്കുകയും ചെയ്യുമായിരുന്നു.

ഹദ്റത്ത് അബ്ദുല്ലാഹ് ബ്നു ഹൻതബ്(റ) നിവേദനം ചെയ്യുന്നു: നബി(സ) ഹദ്റത്ത് അബൂബക്കറിനെയും ഉമറിനെയും കണ്ടപ്പോൾ പറഞ്ഞു: ഇവർ രണ്ടു പേരും കണ്ണും കാതുമാകുന്നു.

ഹദ്റത്ത് ജാബിർ ബ്നു അബ്ദുല്ലാഹ് നിവേദനം ചെയ്യുന്നു: ഹദ്റത്ത് അബൂബക്കർ പറഞ്ഞു: നബി(സ) ഇപ്രകാരം പറയുന്നതായി ഞാൻ കേട്ടിട്ടുണ്ട്. ഉമറിനെക്കാളും ഉത്തമനായ ഒരു മനുഷ്യന് മേലും സൂര്യൻ ഉദിക്കുന്നില്ല.

ഹദ്റത്ത് ഹുദൈഫ(റ) നിവേദനം ചെയ്യുന്നു: നബി(സ) പറഞ്ഞു: എനിക്ക് ശേഷം ഹദ്റത്ത് അബൂബക്കറിനെയും ഉമറിനെയും പിൻപറ്റുക.

ഹദ്റത് അബൂ സഈദ് ഖുദ്‌രി(റ) പറയുന്നു: നബി(സ) പറഞ്ഞു: ഓരോ നബിക്കും വാനലോകത്ത് രണ്ട് മന്ത്രിമാരുണ്ടാകും. ഭൂമിയിലും രണ്ട് മന്ത്രിമാരുണ്ടാകും. വാനലോകത്ത് എന്റെ രണ്ട് മന്ത്രിമാർ ജിബ്രീലും മീകായീലും ആകുന്നു. ഭൂമിയിലെ രണ്ട് മന്ത്രിമാർ അബൂബക്കറും ഉമറുമാകുന്നു.

അബൂ ഹുദൈഫ(റ) പറയുന്നു: ഞാൻ ഹദ്റത്ത് അലി(റ) ഇപ്രകാരം പറയുന്നതായി കേട്ടു: ഈ ഉമ്മത്തിൽ നബി(സ)ക്ക് ശേഷം ഏറ്റവും ഉത്തമൻ അബൂബക്കർ ആണ്. ശേഷം ഹദ്റത്ത് ഉമറും.

ഈ അനുസ്മരണം തുടരുന്നതാണ്. ഇൻശാഅല്ലാഹ്.

ഖുത്ബയുടെ അവസാനം ഹുദൂർ പെശാവറിലെ ബഹുമാന്യ കാമ്രാൻ അഹ്മദ് സാഹിബിന്റെ ശഹാദത്തിലും ബഹുമാന്യ ഡോക്ടർ മിർസ നുബൈർ അഹ്മദ് സാഹിബിന്റേയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭാര്യ ബഹുമാന്യ ആഇശ അംബർ സാഹിബയുടേയും അമേരിക്കയിൽ വെച്ച് അപകടത്തിൽ ഉണ്ടായ മരണത്തിലും, ചൗധരി നസീർ അഹ്മദ് സാഹിബ് കറാച്ചി, സർദാറാ ബീബി സാഹിബ റബ്‌വ എന്നിവരുടെ വഫാത്തിലും അവരെയെല്ലാം അനുസ്മരിക്കുകയും ജമാഅത്തിന് വേണ്ടിയുള്ള അവരുടെ സേവനങ്ങളെ കുറിച്ച് വിവരിക്കുകയും അവർക്ക് വേണ്ടി ദുആ ചെയ്യുകയും ചെയ്തു.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ نَحْمَدُهٗ وَ نَسْتَعِيْنُهٗ وَ نَسْتَغْفِرُهٗ وَنُؤْمِنُ بِهٖ وَ نَتَوَكَّلُ
عَلَيْهِ وَنَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنْ شُرُوْرِ اَنْفُسِنَا وَ مِنْ سَيِّئَاتِ اَعْمَالِنَا مَنْ
يَّهْدِهِ اللّٰهُ فَلَا مُضِلَّ لَهٗ وَمَنْ يُّضْلِلْهُ فَلَا هَادِيَ لَهٗ - وَنَشْهَدُ اَنْ لَّا
اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَنَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهٗ وَرَسُوْلُهٗ- عِبَادَ اللّٰهِ رَحِمَكُمُ
اللّٰهُ اِنَّ اللّٰهَ يَاْمُرُ بِالْعَدْلِ وَ الْاِحْسَانِ وَ اِيْتَاءِ ذِى الْقُرْبٰى وَ يَنْهٰى
عَنِ الْفَحْشَاءِ وَ الْمُنْكَرِ وَ الْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُوْنَ
اُذْكُرُوا اللّٰهَ يَذْكُرْكُمْ وَ ادْعُوْهُ يَسْتَجِبْ لَكُمْ وَلَذِكْرُ اللّٰهِ اَكْبَرُ-

Friday Sermon Summary delivered by **Hadrat Khalifatul Masih Al-khamis** (atba)

at Mubarak Mosque, Islamabad, UK – on 12.11.2021

Malayalam Translation: **Moulavi Muhammed Salih Kodungallur** For Malayalam Desk, Qadian.

Published By Nazarath Nashr-O-Isha'ath, Sadr Anjuman Ahmadiyya - Qadian, 143516